

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1907. Första Kammaren. N:o 41.

Lördagen den 11 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Justerades tre protokollsutdrag för sammanträdet på förmiddagen.

Fortsattes föredragningen af första särskilda utskottets utlåtande, n:o 3, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af §§ 31, 49 och 53 regeringsformen samt §§ 6, 7, 8, 10, 11, 13 till och med 22, 25, 28 och 38 riksdagsordningen så ock till öfvergångsstadgande i riksdagsordningen jämte inom Riksdagen i ämnet väckta motioner.

Om utsträckning af den politiska rösträtten m. m.
(Forts.)

Punkten 2 samt punkten 3 mom. b.) och h.)

Herr vice talmannen: Herr talman! Sedan kammaren i dag i punkt 1 fattat sitt beslut i öfverensstämmelse med den af herr Olof Jonsson m. fl. vid betänkandet fogade reservation, tillåter jag mig hemställa, att kammaren i fråga om ingressen till den nu föredragna punkten 2 måtte besluta, att den skall erhålla den lydelse, som återfinnes i Olof Jonssons med fleres reservation, nämligen: att Riksdagen måtte, under den förutsättning att ändring af rikets grundlag i öfverensstämmelse med deras vid punkten 1:o gjorda hemställan varder af Riksdagen i grundlagsenlig ordning beslutad och af Konungen gillad, för sin del antaga följande

äfvensom antaga fortsättningen af reservationen, så att öfvergångsstadgandet får den lydelse, som på sidan 366 är föreslagen.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren den hemställan, som gjorts i den af herr Olof Jonsson m. fl. vid punkten 2 afgifna reservation, hvarjämte, beträffande punkten 3 mom. b) och h), utskottets hemställan förklarades besvarad genom kammarens beslut öfver punkten 2.

Föredrogs å nyo första särskilda utskottets den 6 och 7 inrevarande maj bordlagda utlåtande, n:o 4, i anledning af Kungl. Maj:ts propositioner n:o 29 med förslag till lag angående ändring i vissa delar af förordningen om kommunalstyrelse på landet samt till lag angående ändring i vissa delar af förordningen om kom-

Författningsförslag angående den kommunala rösträtten m. m.

*Författnings-
förslag angående
den kommunala röst-
rätten m. m.*
(Forts.)

munalstyrelse i stad, n:o 30 med förslag till lag angående ändring i vissa delar af förordningen om landsting den 21 mars 1862, n:o 69 med förslag till lag angående ändrad lydelse af §§ 6, 7, 12 och 15 i förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862 och n:o 70 med förslag till lag angående ändring i vissa delar af förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862, äfvensom i anledning af de inom Riksdagens kamrar i dithörande ämnen väckta motioner.

Till handläggning af särskilda utskottet n:o 1 hade båda kamrarna hänvisat:

Kungl. Maj:ts proposition n:o 29 med förslag till lag angående ändring i vissa delar af förordningen om kommunalstyrelse på landet samt till lag angående ändring i vissa delar af förordningen om kommunalstyrelse i stad;

Kungl. Maj:ts proposition n:o 30 med förslag till lag angående ändring i vissa delar af förordningen om landsting den 21 mars 1862;

Kungl. Maj:ts proposition n:o 69 med förslag till lag angående ändrad lydelse af §§ 6, 7, 12 och 15 i förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862; samt

Kungl. Maj:ts proposition n:o 70 med förslag till lag angående ändring i vissa delar af förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862.

Uti förenämnda propositioner hade Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att, under den förutsättning att ändring af rikets grundlagar i öfverensstämmelse med Kungl. Maj:ts proposition n:o 28 vid 1907 års riksmöte blefve af Riksdagen i grundlagsenlig ordning beslutad, antaga förslag till lagar i ofvan angifna ämnen af den lydelse vid propositionerna fogade bilagor utvisade.

I sammanhang med förenämnda kungl. propositioner har utskottet till behandling förehaft följande till utskottet öfverlämnade motioner, nämligen:

dels motionerna inom Första Kammaran:

n:o 51 af herr *John Rettig*;

n:o 52 af friherre *Carl Klingspor*;

n:o 67 af herr *Th. af Ekenstam*;

n:o 69 af friherre *J. Gripenstedt*; samt

n:is 71 och 74 af herr *Hugo Blomberg*;

dels ock motionerna inom Andra Kammaran:

n:is 201 och 202 af herrar *Ernst Lindblad*, *O. Alfr. Berg*, *L.*

P. Mallman och *Chr. Olsson*;

n:o 204 af herr *D. Persson* i Tällberg;

n:is 206 och 207 af herrar *Hjalmar Branting*, *Nils Persson*,

F. W. Thorsson, *Viktor Larsson*, *Ernst Blomberg*, *Herm. Lindqvist*,

E. A. Leksell, *N. Edv. Lindberg*, *E. C. Kropp*, *A. J. Christiernson*,

L. J. Carlsson, *Aug. Nilsson*, *Charles Lindley*, *Värner Rydén* och *Bernhard Eriksson*;

n:o 209 af herrar *Carl Lindhagen*, *Fr. Berglund*, *Curt Wallis*,

Edvard Warrinsky, A. Thylander, L. Gust. Broomé, Knut Kjellberg, och Jakob Pettersson;

n:o 217 af herr *Rob. Karlsson;*

n:o 218 af herrar *Karl Staaff, Fridtjuf Berg, David Bergström, Jacob T. Larsson, friherre Carl Carlsson Bonde, K. G. Karlsson, S. H. Kvarnzelius, Frithiof Söderbergh, Ernst Beckman, W. Johansson i Öija, Ol. Olsson i See, J. G. Forsberg, Adolf Janson i Bråten, Halvar Eriksson, Oskar Berg, Rob. Karlsson, Alfr. Lundgren, M. Sundström, Karl M. Lindh, Oscar Forssling, M. Matsson, J. E. Ericsson, Per N:son Bosson, G. M. Sandin, J. Andersson i Baggböle, Axel Rune, Erik Röing, Th. Fürst, J. Byström, C. J. Hammarström, Johan Ericsson, G. Lindgren i Islingby, E. L. Camitz, Joh. Er. Nordin, Karl Otto, Carl Jansson i Edsbäcken, Lars Eriksson, Magnus Höjer, C. J. F. Ljunggren, C. Wallentin, Nils Larsson, Sixten Neiglick, E. Sundin, G. Kronlund, Sven Palme, V. Hugo Wickström, M. F. Nyström, Victor Moll, G. Jansson, K. Joh. Larsson, R. A. Wawrinsky, J. M. Juhlin, Linus Lundström, Karl Starbäck, Dan. Broström, Julius Centerwall, Joh. Ström, Th. af Callerholm, P. Hörnstén, Hjalmar Wijk, J. Bromée, E. A. Nilson, och O. G. Erikson, uti hvilken motions syfte instämt herrar *Aug. Henricson, Axel Ekman och Robert Johansson;**

Författnings-
förslag angå-
ende den kom-
munal råst-
rätten m. m.

(Forts.)

n:o 219 af herar *Karl Staaff, Fridtjuf Berg, David Bergström, Jacob T. Larsson, friherre Carl Carlsson Bonde, K. G. Karlsson, W. Johansson i Öija, S. H. Kvarnzelius, Ol. Olsson i See, Frithiof Söderbergh, Adolf Janson i Bråten, J. G. Forsberg, Oskar Berg, Halvar Eriksson, Rob. Karlsson, Alfr. Lundgren, M. Sundström, Karl M. Lindh, Oscar Forssling, M. Matsson, J. E. Ericsson, Per N:son Bosson, Sven Palme, G. M. Sandin, J. Andersson i Baggböle, Axel Rune, Erik Röing, Th. Fürst, C. J. F. Ljunggren, Lars Eriksson, Magnus Höjer, Karl Otto, Carl Jansson i Edsbäcken, Joh. Er. Nordin, C. Wallentin, E. Sundin, Robert Johansson, Aug. Henricson, G. Kronlund, Sixten Neiglick, M. F. Nyström, V. Hugo Wickström, Victor Moll, Axel Ekman, Ernst Beckman, R. A. Wawrinsky, G. Jansson, K. Joh. Larsson, C. J. Hammarström, G. Lindgren i Islingby, J. M. Juhlin, Linus Lundström, Karl Starbäck, Dan. Broström, Johan Ericsson, Joh. Ström, P. Hörnstén, Hjalmar Wijk, J. Byström, J. Bromée, E. A. Nilson och Nils Larsson;*

N:is 232—236 af herr *Karl Staaff:* samt

n:o 263 af herr *K. E. von Geijer.*

Utskottet hade på anförda skäl hemställt,

1:o) att Riksdagen, med förklarande, att Kungl. Maj:ts förvarande propositioner n:is 29, 30, 69 och 70 icke kunde oförändrade bifallas, måtte, under den förutsättning att ändring af rikets grundlag i öfverensstämmelse med utskottets i utlåtande n:o 3 framlagda förslag blefve af Riksdagen i grundlagsenlig ordning beslutad och af Konungen gillad, antaga förslag till

a) lag angående ändring i vissa delar af förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862;

Författnings-
förslag angående den kommunala röst-rätten m. m.
(Forts.)

b) lag angående ändring i vissa delar af förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862;

c) lag angående ändring i vissa delar af förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862;

d) lag angående ändrad lydelse af §§ 6, 7, 12, 15, 23 och 24 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862;

e) lag angående ändrad lydelse af §§ 20, 25 och 26 af förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 november 1863; samt

f) lag angående ändring i vissa delar af förordningen om lands-ting den 21 mars 1862,

samtliga dessa förslag så lydande, som utskottets utlåtande utvisade; och

- 2:o) att a) herr D. Perssons motion n:o 204,
b) herr von Geijers motion n:o 263,
c) friherre Klingspors motion n:o 52,
d) herr af Ekenstams motion n:o 67,
e) herr Lindblads m. fl. motioner n:is 201 och 202,
f) herr Rettigs motion n:o 51,
g) herr Blombergs motion n:o 74,
h) herr Staaffs m. fl. motioner n:is 218 och 219,
i) herr Staaffs motioner n:is 232—236,
j) herr Brantings m. fl. motioner n:is 206 och 207,
k) herr Lindhagens m. fl. motion n:o 209,
l) herr R. Karlssons motion n:o 217,
m) friherre Gripstedts motion n:o 69 och
n) herr Blombergs motion n:o 71

mätte, där de ej genom utskottets ofvan under punkten 1:o) gjorda hemställan kunde anses besvarade, icke föranleda någon Riksdagens åtgärd.

Reservationer hade anförts af, bland andra, friherre *Klingspor*, som yrkat,

att Riksdagen mätte bifalla utskottets under punkten 1:o) a) gjorda hemställan, dock med den ändring att § 11 mom. 1 i förslaget erhöles följande lydelse:

Mom. 1. Röstvärdet beräknas för en hvar röstägande i förhållande till den sammanlagda inkomst, för hvilken han enligt § 58 är pliktig erlägga kommunalutskylder, sålunda att honom tillägges: för dylik inkomst till och med ett tusen kronor en röst för hvarje påbörjadt belopp af ett hundra kronor;

för inkomst, som är högre än ett tusen kronor, elfva röster samt därutöfver en röst för hvarje påbörjadt belopp af fem hundra kronor, hvarmed inkomsten öfverstiger ett tusen fem hundra kronor, så att inkomst öfver ett tusen fem hundra kronor, men ej öfver två tusen kronor, medför tolf röster, och så vidare;

dock må ej någon utöfva rösträtt för mer än ett hundra röster eller i något fall för större antal röster, än som svarar emot en tiondedel af kommunens hela rösttal efter röstlängden.

Vidare hade reservation afgifvits vid punkten 1 af herrar *Olof Jonsson, Berger, Nyström* och *Liedberg*, hvilka, under åberopande af hvad de anfört vid punkten 1:o af utskottets hemställan i utlåtandet n:o 3, yrkat: att Riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande propositioner nris 29, 30, 69 och 70 icke kunde oförändrade bifallas, måtte, under den förutsättning att ändring af rikets grundlagar i öfverensstämmelse med deras vid punkten 1:o af utskottets hemställan i utlåtandet n:o 3 gjorda yrkande blefve af Riksdagen i grundlagsenlig ordning beslutad och af Konungen gillad, antaga de af utskottet under punkterna a)—f) framlagda förslag.

*Författnings-
förslag angående
den kommunala röst-
rätten m. m.*
(Forts.)

Vid föredragning af föreliggande utlåtande utlåtande begärdes ordet af

Herr vice talmannen, som yttrade: Herr talman! Jag tillåter mig hemställa, att kammaren med afseende å sättet för föredragning af särskilda utskottets n:o 1 utlåtande n:o 4 behagade besluta:

att utlåtandet måtte företagas till afgörande i dess helhet, hvarje särskildt lagförslag för sig paragrafvis, hvarvid början göres: i förslag till lag angående ändring i vissa delar af förordningen om kommunalstyrelse å landet den 21 mars 1862 med § 11; i förslag till lag angående ändring i vissa delar af förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862 med §§ 24—28; i förslag till lag angående ändring i vissa delar af förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862 med §§ 10—14; i förslag till lag angående ändrad lydelse af §§ 6, 7, 12, 15, 23 och 24 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862 med § 6; i förslag till lag angående ändrad lydelse af §§ 20, 25 och 26 af förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 november 1863 med § 20; samt i förslag till lag angående ändring i vissa delar af förordningen om landsting den 21 mars 1862 med §§ 4—9; samt vidare

att vid behandling af den först föredragna delen af utlåtandet diskussionen må röra sig om utlåtandet i dess helhet; samt

att, för den händelse utskottets förslag skulle komma att i vissa delar af den ena eller andra kammaren återförvisas, utskottet må äga rätt att vid ärendets förnyade behandling med afseende å de paragrafer, hvilka blifvit med eller utan ändring af ena eller andra kammaren godkända, föreslå sådana jämkningar, som af ifrågasatta ändringar i återförvisade delar kunna föränledas.

Härtill lämnade kammaren sitt bifall, hvarjämte, på hemställan af herr talmannen, kammaren medgaf, att af lagförslagets text ej behöfde uppläsas andra delar än sådana, beträffande hvilka uppläsning begärdes.

Författnings-
förslag angä-
ende den kom-
munala röst-
rätten m. m.

Mom. a.

Utskottets förslag till lag angående ändring i vissa delar af förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862.

(Forts.)

§ 11.

För denna paragraf hade utskottet föreslagit följande lydelse:

Mom. 1. Röstvärdet beräknas för en hvar röstägande i förhållande till den sammanlagda inkomst, för hvilken han enligt § 58 är pliktig erlägga kommunalutskylder, sålunda att honom tillägges:

för dylik inkomst till och med ett tusen kronor en röst för hvarje *påbörjad* belopp af ett hundra kronor;

för inkomst, som är högre än ett tusen kronor, *elfva* röster samt därutöver en röst för hvarje *påbörjad* belopp af fem hundra kronor, hvarmed inkomsten öfverstiger *ett tusen fem hundra* kronor, så att inkomst *öfver* ett tusen fem hundra kronor, *men ej öfver två tusen kronor*, medför *tolf* röster, och så vidare;

dock må ej någon utöfva rösträtt för mer än fyratio röster eller i något fall för större antal röster, än som svarar emot en tiondedel af kommunens hela rösttal efter röstlängden.

Mom. 2. Där för deltagande i sådana besvär, som åligga alla, hvilka inom kommunen erlägga kommunalutskylder, annan grund än den för utgörande af kommunalutskylder i allmänhet gällande finnes särskildt stadgad, skall röstvärdet vid beslut öfver ärenden, som röra sådana besvär, beräknas efter den särskildt bestämda grunden.

Friherre Gripenstedt: I den på förmiddagen afslutade debatten angående den politiska rösträtten tog jag ingen del. Då jag för någon tid sedan aflämnade en motion beträffande den kommunala rösträtten, antyde jag min ställning äfven beträffande den politiska rösträtten. Jag ber nu endast att få begagna detta tillfälle att få här till protokollet uttala, att jag i förmiddags röstade för det särskilda utskottets hemställen och *mot* Herr Olof Jonssons reservation.

Men nu äro vi komna till den kommunala rösträtten. Min motion i den vägen har af särskilda utskottet blifvit afstyrkt med en ganska kortfattad motivering. Där säges nämligen: »Det program för den politiska reformen, som utskottet i sitt tidigare utlåtande uppställt, förutsätter, att den kommunala rösträtten begränsas såväl vid val som vid omröstningar i förvaltningsfrågor, men att likväl graderade röstskalor bibehållas inom kommunerna.» Denna motivering öfverensstämmer dock alldeles icke med hvad Första Kammaren förra året beslöt på grund af den s. k. Påbodamotionen, som legat till grund för min motion och hvarur jag hämtat min motivering. Då beslöts någonting helt annat. Emellertid är ett år en ganska lång tid numera, då det gamla kraftuttrycket »att säga och därvid förblifva» för länge sedan kommit

ur kurs i vårt land. Att min motion därför icke kan oförändrad bifallas, inser jag mycket väl, i synnerhet då man gått in på principen om proportionella val och naturligtvis äfven, ehuru det ännu icke beslutits, vill hafva proportionella val från urväljarna till landstingen; men hvad som framhölls i fjolårets motion och som då antogs här var, att olika principer borde följas för de kommunala valen och för de öfriga kommunala angelägenheterna, och något verkligt skäl att frångå denna princip har jag ännu icke hört anföras. I fjolårets förslag, den s. k. Påboda-motionen, uttalades bland annat — jag tar ett stycke därur: »Man torde nämligen icke med fog kunna bestrida billigheten af att rättigheterna inom kommunen stå i proportion till de ekonomiska prestationerna för dess bästa — allra helst som de hufvudsakliga rättigheterna direkt eller indirekt just gälla bestämmandet af de ekonomiska prestationerna och deras användning. Då i detta samband mellan rättigheter och skyldigheter, mellan makt och ansvar, obestriddligen ligger en stark garanti för den omvårdnad om kommunernas ekonomiska ställning, af hvilken deras öfriga verksamhet först och sist beror, lärer något skäl ej nu föreligga att ytterligare inskränka gränserna för rösträtten, i hvad den angår kommunernas allmänna angelägenheter. Såvidt vi kunnat finna, bör därför en bestämd skillnad göras mellan den vanliga kommunala rösträtten och den, genom hvilken landstingen sammansätts.» Om nu den kommunala röstskalan ändras icke allenast för landsting och andra val utan äfven för de direkta utgifterna, fruktar jag för att stora faror kunna uppstå för kommunernas ekonomi. Man har förr talat om missbruk af de stora röstetalen, men jag fruktar för att farorna komma att blifva ännu större, när de, som föga bidra till kommunernas utgifter, komma att bestämma besluten. Den garanti, som regeringen i sitt förslag uppställt, nämligen att det skulle fordras två tredjedels majoritet för fattandet af beslut i vissa fall, är, enligt min mening, alldeles icke betryggande. Om detta förslag blir oförändradt antaget, måste man åtminstone mycket noga se till, att icke kommunernas befogenhet att ålägga sina innebyggare utgifter blir ytterligare genom praxis utvidgad, utan att de hålla sig inom bestämda gränser. Jag anser emellertid det riktigaste vara att hafva särskild röstskala för val och särskild röstskala beträffande kommunernas öfriga angelägenheter. Men om man icke vill detta, utan vill hafva en och samma röstskala inom kommunerna, torde det dock vara skäl att taga i betraktande, om icke friherre Klingspors reservation här borde beaktas, hvilken grundar sig på herr af Ekenstams motion. Att utan något vidare taga Kungl. Maj:ts förslag, sådant som det nu föreligger, anser jag verkligen vara ganska oförsiktigt. Jag skulle därför vilja yrka återremiss till utskottet, i syfte att utskottet ville taga i öfvervägande, om icke modifikationer skulle kunna åstadkommas i den riktning jag nu uttalat. Men det finns äfven ett annat skäl för återremiss. I Kungl. Maj:ts proposition, som nu af utskottet tillstyrkts, förutsättes det för den kommunala rösträttsreformens

Författningsförslag angående den kommunala rösträtten m. m.

(Forts.)

Författnings-
förslag angående den kommunala rösträtten m. m.

(Forts.)

genomförande, att den politiska rösträtten blir omändrad och att således Kungl. Maj:ts proposition i den vägen blir antagen. Det står tydligen uttaladt, att det endast kan ske under den förutsättningen. Den förutsättningen kan naturligtvis icke fullständigt komma till stånd förrän 1909 efter de nya valen. Så länge kan man icke vänta med att bestämma om den kommunala rösträtten, det inser jag väl. Men nog bjuder försiktigheten, att man åtminstone väntar till dess man sett hvad Andra Kammaren nu fattar för beslut beträffande den politiska rösträtten. Väl har det sagts, att sedan Första Kammaren tagit herr Olof Jonssons reservation, skulle den saken vara klar. Då tar Andra Kammaren de Tällbergska villkoren och sedan blir det sammanjämkning. Det är mycket sannolikt att så sker. Jag tror för öfrigt, att det hade gått lika väl äfven om icke denna reservation bifallits, utan utskottets förslag antagits. Jag tror, att vi kanske blifvit något »bluffade» härvidlag. Därmed må vara huru som helst. Jag anser emellertid riktigt, att Andra Kammaren fattar sitt beslut beträffande det konstitutionella, innan vi fatta beslut beträffande det kommunala. Det må vara, att vi fatta beslut rörande den kommunala rösträtten under den förutsättning, att den politiska rösträtten blir omändrad i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag. Men om förmodan saken nu skulle falla i Andra Kammaren, tro herrarna icke att detta beslut kommer att så *kunna* vantolkas som om vi under alla förhållanden gått med på en ändring i den kommunala rösträtten? På samma sätt är jag viss om att, äfven om förslaget nu faller, kommer det att sägas, att Första Kammaren gått in på arfvode etc.

Jag anser, såväl af dessa formella skäl som äfven ur den sakliga synpunkt som jag nyss framhållit, att Första Kammaren icke nu bör fatta beslut i denna sak. Jag ber, herr grefve och talman, att i det syfte som jag uttalat få yrka återremiss på 11 § och de punkter, som därmed stå i sammanhang.

Friherre Klingspor: Redan vid remissen af den kungl. propositionen hade jag ett yttrande från denna plats, däri jag uttryckte min oro för att basera den kommunala rösträtten på de grunder, som Kungl. Maj:t framfört i sin proposition. Jag ansåg, att den gick för långt och att den skulle vålla bekymmer i landet samt att sammankopplingen af den del af rösträtten, som utgöres politiskt genom landstingen, och den rösträtt man utöfvar inom kommunen var ett felgrepp, ty reduktionen af rösträtten vid landstingsmannaval blef så djupgående, att denna icke kunde verka så som den borde göra, när det är fråga om ekonomiska intressen inom en kommun. Jag har redan haft tillfälle att under arbetet inom rösträttsutskottet närmare undersöka, i hvad mån denna min oro kunde anses vara befogad, och jag har funnit den fullständigt befogad. Siffrorna voro svåra att finna, ty den delen hade icke varit föremål för någon bearbetning från Kungl. Maj:ts sida. Kungl. Maj:t hade själf i sin proposition sagt, att Kungl. Maj:t icke haft tillfälle göra utredning, i hvad afseende detta skulle verka på

fastighetsägare och besuttenheten, utan de medeltal, som Kungl. Maj:t lämnade, voro gjorda ur helt annan synpunkt.

Jag tillät mig också säga, att de medeltal, som förekomma och som framställts såsom icke farliga, betydde ingenting, ty hvad betyder ett medeltal, som man får öfver ett helt land eller en provins, när det gäller för hvar socken för sig att tillämpa röstskalan. Det kan ju vara hur afvita som helst i en socken eller flera, men hela medeltalet är utjämndt därför att det är så olika förhållanden. Därför kan man ingenting se af den utredning, som finnes i Kungl. Maj:ts proposition, utan endast genom att undersöka vissa kommuner ur denna synpunkt. Utskottet säger i sin motivering angående denna sak — det står visserligen äfven återgifvet i min reservation, men jag skall ändock be att få läsa upp de orden — »uppmärksamhet måste ägnas däråt, att begränsningen icke går så långt, att de större skattebetalarnes inflytande i kommunernas angelägenheter helt och hållet omintetgöres och den afgörande beslutanderätten lägges i händerna på dem, som själfva endast i mycket ringa mån bidraga till täckande af de utgifter, som genom deras åtgöranden blifvit kommunerna åsamkade.»

Nu säger Kungl. Maj:t i sin proposition, att man vore tvungen att se till att jämvikten upprätthölles, att icke de större skattebetalarnes inflytande i kommunala angelägenheter omintetgjordes och att således de, som lämna de minsta bidragen, skulle kommandera kommunerna. Men det är just detta förhållande, som inträffat, och vid den undersökning, som jag haft tillfälle göra — den är naturligtvis icke så fullständig — har det visat sig, att det är cirka 650 af de mellan 4—5 000 kommuner, som finnas i landet, som äro på detta sätt berörda i större eller mindre mån. Det är ju så ytterst olika stort invånarantal i de olika kommunerna. I mellersta och södra Sverige är invånarantalet i hvarje kommun i allmänhet icke högre än 1,000—1,500. Om där då finnes en någorlunda omfattande industriell anläggning eller egendom, så kunna herrarna själfva förstå, att där icke finnas några, som jämna ut dessa industriarbetares röstetal. Det finnes där bara ett fåtal bönder, om ens några. Herrarna måste väl anse, att det är ett kolossalt missförhållande, om i en sådan kommun det icke behöfs mer än fyra man, som skatta för 1 000 kronors inkomst, för att uppväga röstetalet för hela den industriella anläggningen eller för hela egendomen. En landtman, som har en fastighet taxerad till 10,000 kronor — hvilket för våra förhållanden ungefärligen är medeltalet för en burgen landtman — får endast 6 röster, under det att en arbetare med 1,000 kronors inkomst får icke mindre än 11 röster. Det blir, säger jag, så kolossala missförhållanden i dylika kommuner, ty det finns egentligen icke några, som kunna jämna ut arbetarnas röstetal. Motsvarande missförhållanden kunna icke uppstå i städer, köpingar eller större kommuner, där det finns olika beskattningsföremål, hvilkas ägare kunna delta i valen, utan det är de landskommuner i allmänhet,

*Körfullnings-
förslag angående den kommunala röst-
rätten m. m.*
(Forts.)

*Författnings-
förslag angä-
ende den kom-
munala röst-
rätten m. m.*

(Forts.)

om hvilka jag nyss talade, som blifva lidande under dessa missförhållanden.

Nu ville jag söka råda bot för detta genom den motion jag afgaf, gående ut på att för dem, som skattade för inkomst, skulle begränsning ske redan i början, så att de finge en röst endast för hvarje påbörjad belopp af 500 kronors inkomst hela vägen igenom. Detta hade naturligtvis åstadkommit en mycket kraftig verkan, om det hade gått igenom, ty i de kommuner, där det behöfs, hade det verkat ganska mycket, att inkomsttagarnas röstetal minskats med ungefär 8 eller 9 röster, såsom följden hade blifvit af detta förslag. På detta sätt hade man kunnat åstadkomma en kraftig utjämning, hvarigenom de, som blifvit bofasta i kommunen, fått stöd, så att de icke alldeles kunnat komma ur räkningen. Det hade egentligen icke hjälpt något för de stora bruksägarna, ty de hade icke fått flera röster för det, men de hade i alla fall fått möjlighet till stöd hos de andra.

Vid början af behandlingen utaf frågan framlade emellertid herr Persson i Tällberg sin motion, som ytterligare försämrade denna sak. Hans förslag gick nämligen ut på, att man ej skulle få en röst för hvarje *fullt* hundratal, utan redan för hvarje *påbörjad* hundratal. Detta hade en ofantligt kraftig verkan, det kunde man finna af Kungl. Maj:ts utredning; det verkade därhän att jämviktsgränsen från att vara 72 skulle komma att sättas ned till 62. Det var således en ytterst kraftig förändring i rakt motsatt riktning mot hvad min motion afsåg. Utskottet ansåg nu icke, att min motion kunde genomföras. Utskottet har visserligen i sin motivering yttrat sig synnerligen höfligt och erkännansvärdt om motionen, men det var allt jag fick. Herr Perssons i Tällberg motion, den slukades helt och hållet!

Det var ju ganska bekymmersamt. Då återstod för mig ingenting annat än att tänka efter, om jag icke på annan väg skulle kunna vinna någonting. Jag utgick från den tanken, att om Första Kammaren skulle kunna smälta hela denna sak, som jag då tillät mig kalla ganska hårdsmält, vore det väl önskligt att kammaren finge någonting, som ur kammarens synpunkt kunde anses vara ett skydd för att de kommunala ekonomiska angelägenheterna skulle funktionera på ett jämnt sätt, utan för mycket störande inflytanden. Så kom herr af Ekenstams motion med den framställningen, att någon höjning måtte företagas i röstskalan, för att man icke alldeles skulle förlora jämviktsläget, emedan den 40-gradiga skalan, såsom jag nyss framhållit, skulle verka till alldeles för litet stöd för ägare till industriella anläggningar eller större egendomar, ehuru det i alla fall vore dessa som finge betala det mesta. I utskottet anställdes också en utredning, huruvida denna förändring till 100-gradig skala skulle inverka någonting med afseende å medeltalet. En utredning, likande den som anställdes med afseende å herr Perssons i Tällberg motion, företogs äfven nu, och det befanns därvidlag, att den höjning af medeltalet, som skulle blifva följden af det nya förslaget, var ytterst

obetydlig. Den var icke alls så stor som den sänkning, hvilken skulle inträda enligt herr Perssons förslag, utan var, som sagdt, ytterst ringa. I stort sedt skulle den åledes icke komma att medföra någon vidare kraftig verkan, men det hindrar i alla fall icke, att den åtminstone kan verka något på de håll, där det behöfs.

*Författnings-
förslag angående den kom-
munalet röst-
rätten m. m.*
(Forts.)

Genom de undersökningar, som blifvit anställda inom utskottet, kan jag således tryggt säga, att verkan af det förslag jag framställt blifvit till fullo belyst i en mängd kommuner, hvaraf framgår, att effekten blir den af mig afsedda, ehuru naturligtvis något olika på olika håll. Jag anser visserligen att, om kammaren antar det i min reservation framställda förslaget, verkan däraf icke på långt när blir så kraftig som den skulle hafva blifvit, om jag kunnat genomföra det i min motion framställda yrkandet. I stället för att det eljest skulle ha behöfts endast 4 man för att rösta omkull ägaren till en stor industriell anläggning eller egendom, behöfs det emellertid 10 man som hafva 1,000 kronors inkomst. Om i kommunen det finns någon industri att tala om, så kunna herrarna ju tänka sig, att, äfven om man stannar vid ett maximum af 100 röster, därmed icke så mycket är vunnet, då det i alla fall icke behöfs mer än 10 man för att rösta omkull industriidkaren eller godsägaren; det är ju icke något stort antal, men det behöfs åtminstone någon liten sammanslutning för att omintetgöra industriidkarens eller godsägarens röstetal.

Om man betänker, hur viktigt det är, att de ekonomiska förhållandena äro något så när ordnade i landskommunerna, där hvar och en är hänvisad till sig själf och där utgifterna i allmänhet äro mycket känbara, så kunna herrarna icke undra på att man vill försöka åstadkomma någon utjämning. I händelse Första Kammaren tar det i min reservation framställda förslaget, är det klart, att det liksom annat kan blifva föremål för sammanjämkning, så det är icke sagdt att man får behålla så särdeles mycket af det. Hvad man kan få behålla gör i alla fall ändå någon nytta, hvarför jag anhåller att få yrka bifall till min reservation.

Skulle herrarna anse det önskvärdt att bifalla friherre Gripensteds nyss framställda förslag om återremiss i det syfte han åstundade, anser jag det icke vara lämpligt att denna fråga nu genast afgöres, utan i så fall föreställer jag mig, att det riktiggaste är, att återremiss göres äfven i det syfte som jag här påyrkat.

Herr statsrådet Juhlin: Herr grefve och talman! Å regeringens vägnar ber jag att få förklara, att regeringen icke har något att erinra emot de ändringsförslag, som af särskilda utskottet n:o 1 blifvit framlagda i nu föredragna betänkande.

Herr Blomberg: Herr grefve och talman, mina herrar! Jag anhåller att kammaren måtte bifalla särskilda utskottets förslag i nu föredragna punkt. När jag detta gör, har jag att rikta mig med

Författnings-
förslag angående
den kommunala rösträt-
teten m. m.

(Forts.)

några ord emot de två föregående ärade talarne. Den första af dem yrkade på återremiss af nu föredragna punkt liksom af öfriga punkter i förevarande betänkande, på det att utskottet måtte taga i öfvervägande, huruvida icke förändringar skulle kunna däri genomföras med större eller mindre hänsyn tagen till hans i ämnet väckta motion eller till det af den reservant, som nyss yttrade sig, framställda förslag. Den ärade talaren har särskildt betonat, att detta skulle vara önskligt, därför att man då vid frågans slutliga afgörande skulle hafva fått klart för sig, huru läget numera kan gestalta sig med hänsyn till förutsättningen för hela förslaget, nämligen de ändringar i våra grundlagar, som afse bestämmelserna om valrätten och valformerna, och hvad därmed sammanhänger, i fråga om Riksdagens båda kamrar.

Det är emellertid just på grund af detta innerliga samband, som det synes mig riktigast, att kammaren redan nu skrider till definitiv handläggning jämväl af detta nu föredragna ärende. Jag har redan i ett annat sammanhang haft tillfälle att såsom min mening uttryckligen betona, att de reformer, som af Kungl. Maj:t blifvit i dess olika propositioner till denna Riksdag framlagda, och som blifvit behandlade af särskilda utskottet n:o 1 i här föreliggande betänkanden n:is 3 och 4, med hvarandra äga ett ovillkorligt samband. De äro så att säga utgångna ifrån samma ledande grundtanke, nämligen att bygga vårt offentliga lif i dess helhet på en bredare demokratisk basis. Den reform, som föreslagits med afseende å Riksdagens kamrar, har man därför också menat böra byggas på en väsentlig omläggning af den kommunala rösträtten. Om man ville bibehålla kommunen såsom underlag, och detta särskildt för Första Kammarens bildande, så syntes det vara nödvändigt att man äfven gick så att säga till botten af frågan och föreslog en verklig förändring af den kommunala rösträtten, hvarigenom det syftsmål, som man ställt upp för sig, kunde realiseras så att de mindre bemedlade, de mindre beskattade skulle komma till inflytande i kommunens angelägenheter likaväl som åt dem skulle beredas ett mycket väsentligt inflytande i statens angelägenheter.

Jag har redan förut påpekat, att den politiska reformen blir alldeles för farlig, om man icke gör kommunerna till förskolor i offentliga värf äfven för dessa mindre bemedlade, som gifvetvis få ett så stort inflytande på de politiska valen. Endast på detta sätt kan man någorlunda trygga sig för att erfarenheten blir företrädd jämväl i de nya grupperna. Det synes mig därför som om dessa två reformer ovillkorligen hänga tillsammans. Då kammaren för sin del antagit de förändringar i våra grundlagar, som varit föremål för kammarens förhandlingar under denna och föregående dag, synes det mig följaktligen vara riktigast, att kammaren äfven intar en bestämd position med afseende å *den* sida af hela reformen, som nu föreligger.

De skilda förslagen äro också på det sätt sammanknutna med hvarandra, att det icke har föreslagits någon reform af de kom-

munala förhållandena i och för sig, utan att denna föreslagits i samband med och föranledd af det reformförslag, som framlagts med hänsyn till den politiska valrätten och de politiska valen. Jag tror därför, att det är riktigast, att man nu klargör för sig, huruvida man erkänner riktigheten och befogenheten af den sammanställning af de två frågorna, som Kungl. Maj:t i sina propositioner ansett vara den riktigaste, och som äfven jag för min del anser vara ändamålsenlig och klok.

Därför, menar jag, är också en återremiss i det syfte, som här angifvits af den första ärade talaren, obehöflig och olämplig. Den är så mycket mindre behöflig, som vi i själfva verket nu tämligen väl veta hvad som kan blifva resultatet, om positivt beslut kommer till stånd med afseende å grundlagsändringsförslagen. Ty det kan naturligtvis i ett sådant fall som detta icke blifva något annat än det beslut, som Första Kammaren redan har fattat, modifieradt och jämkadt ett stycke på väg inemot det förslag, som kan antagas i Andra Kammaren, om detta möjliggör sammanjämkning. Däremot är otänkbart, att kammarens beslut angående den kommunala rösträtten kan få betydelse under någon som helst annan förutsättning. Den kommunala reformen beslutas endast under villkor att riksdagsskicket omdanas efter de grundsatser, som innehållas i Kungl. M:ts och utskottets förslag till grundlagsändringar. Då så är, menar jag, att man omedelbart kan öfvergå till frågan om huruvida de föreslagna ändringarna i kommunal-lagarne äro sådana, att de kunna anses lämpliga och antagliga.

Därvid mötes man af den fråga, som här framställts, nämligen huruvida man icke borde stanna vid den ändring af den kommunala rösträtten, att den omfattade endast de kommunala *valen*. Jag tror för min del, att ett sådant beslut skulle ha ledt till en allt utom lycklig reform. Hvem af eder, mina herrar, anser väl, att det hade varit hållbart, om man infört en väsentligen jämkad och ändrad rösträtt med afseende å kommunala val, genom hvilka i många fall de representationer bildas, som hafva att fatta de kommunala besluten, under det att man bibehölle oförändrad den nuvarande röstskalan med afseende å beslut, hvilka kommunen äger omedelbart fatta? Ett sådant system äger icke det inre sammanhang, som är förutsättningen för en verklig och genomtänkt reform. Och från politisk synpunkt ligger för öfrigt enligt min mening den enda egentliga styrkan i fråga om den blifvande Första Kammarens bildande däri, att den skall väljas genom de kommunala institutionerna sådana de i allmänhet verka. Valen måste anförtros åt valkorporationer, som icke utses för väljandets skull, utan äro i första rummet kallade till handhafvande af andra viktiga ekonomiska uppgifter, hvilka nödvändigtvis måste förut-sätta omfattande förtroende hos väljarne och genom hvilka dessa korporationer erhålla en fastare sammanslutning och blifva mindre beroende af tillfälliga strömningar eller dagens meningar. Jag anser därför, att om man skall gå in på en reform af den kommunala rösträtten, med afseende å valen, så bör man äfven

*Författnings-
förslag angå-
ende den kom-
munala röst-
rätten m. m.*

(Forts.)

Författnings- reformera denna rösträtt så, att det kommunala lifvet i dess helhet
förslag angå- afses.

ende den kom-
munala röst-
rätten m. m.

(Forts)

Jag kan tillägga ännu en sak, och det är, att om denna kommunala reform skall kunna leda till lycka och bättnad för vårt samhälle, är det en nödvändig förutsättning, att de personer, som ännu innehafva den kommunala makten, känna det som en bjudande förpliktelse att fortfarande använda allt det inflytande, som deras snart reducerade röstetal framgent kan skänka dem, men detta minskade inflytande å andra sidan stärkt genom den erfarenhet och insikt, som förvärfvats i de kommunala värfvens handhafvande under gångna tider; därigenom skola de verka uppfostrande på de nya grupper, som nu träda fram och få andel af makten, och tilltvinga sig större inflytande, än deras röstetal betingar.

Hvad jag nu sagt har varit till försvar för hela den föreslagna kommunala reformens grundtanke och för en revision af röstskalan. Jag skall äfven med några ord angifva, hvarför jag tror, att man icke bör gå med på det förslag till ändring af de föreslagna röstskalorna, som blifvit framställt i herr af Ekenstams motion och till hvilket den andra talaren i ordningen yrkade bifall. Jag anser detta förslag vara olämpligt, därför att man därmed sätter en vida högre siffra som maximum än som kan anses vara tilltalande från demokratisk synpunkt, under det att samtidigt denna ändring i själfva verket icke innebär någon väsentlig förbättring till de högre beskattades förmån. Jag vill nämligen påpeka, att den 40-gradiga röstskalan på landsbygden förutsätter en beskattad inkomst af 16,000 kronor eller ägande af fastighet med ett taxeringsvärde af $\frac{1}{4}$ miljon kronor. Jag ber herrarne betänka hvad det innebär att här i stället införa en skala, som slutar med 100 röster. Därmed skulle man komma upp till storartade inkomster och taxeringsvärden, sådana som visserligen kunna förekomma i städerna, men hvilka däremot på landsbygden torde vara ganska sällsynta och allra minst torde förekomma i de små kommuner, om hvilka reservanten ordat. Man kommer upp till inkomster på ungefär 40,000 kronor, och herrarne kunna själfva räkna ut, hvilka taxeringsvärden på fastigheter som fordras för att sitta inne med detta höga antal röster. Då sålunda en dylik förändring af röstskalan icke skulle blifva af någon egentlig betydelse såsom konservativ garanti, men ovillkorligen skulle te sig så, som om man ville därigenom förhindra en verklig demokratisering, förhindra en genomgripande reform till de mindre skattdragandes förmån, tror jag, att kammaren har allt skäl att stanna vid det förslag, som blifvit af utskottet tillstyrkt, och icke gifva sig in på den väg, som anvisas i det af herr af Ekenstam framställda förslaget eller i den af friherre Klingspor vid betänkandet fogade reservationen.

På grund af hvad jag anfört, tillåter jag mig således att yrka bifall till utskottets hemställan.

Friherre Palmstierna: Under den långa debatt, som pågått under hela dagen i går och under förmiddagen i dag, har nästan utan undantag hvarje talare, vare sig han utprädat för eller emot reservationen, börjat med att uttrycka, om jag så får säga, sin ångslan för det förslag till kommunal rösträttsreform, som blifvit framlagd, och särskildt i fråga om denna 40-gradiga röstskala och det sätt, hvarpå rösterna skulle räknas. Man har nämligen ansett, att därigenom en stor risk skulle uppstå för den rätta skötsel af kommunernas ekonomiska angelägenheter. Det är vid detta man hufvudsakligen fäst sig, och mindre vid reformens betydelse ur politisk synpunkt. Man har icke kunnat undgå den fruktan, som här ligger nära till hands, att de, som betala ganska litet, kunde komma att besluta utgifter, hvaraf de hade direkt fördel, men som finge gäldas af dem, hvilkas röstetal nu skulle blifva högst betydligt inskränkt. Egentligen är det på begränsningen af röstmaximum till 40, som detta hänger, och jag tillåter mig därför, herr grefve och talman, hemställa, att i § 11 af det nu föredragna lagförslaget orden »fyrtio röster» måtte utbytas mot »sextio röster».

*Författnings-
förslag angående den kommunala rösträtten m. m.*

(Forts.)

Herr Jonsson: Jag anhåller, att kammaren måtte bifalla utskottets förslag oförändradt. Det yrkande, som af den siste talaren framställdes, nämligen att höja maximigränsen till 60 röster i stället för 40, betyder så pass mycket, att det kommer att med ungefär 2 fyrkar eller 0,2 röster i medeltal höja jämviktsgränsen för samtliga landsbygdskommuner, enligt de undersökningar som anstälts beträffande verkningarna af en sådan ändring. Således blir denna i realiteten ytterst obetydlig och oskyldig, men den kommer att verka misstänksamt på medkammaren och alla dem, som anse, att det här gäller en hel lag, som från början till slut hänger ihop med reformerandet af riksdagsordningen och allt hvad därtill hörer. Kan det under sådana förhållanden vara skäl i att göra en sådan i det hela betydelselös förändring? Därigenom kan vållas oreda, och det kan fördröja frågornas afgörande, ty om denna kammare nu i dag beslutar en dylik ändring, och man antager att Andra Kammaren likaledes i dag hinner fatta beslut beträffande både utskottets utlåtande n:o 3 och n:o 4 och därvid följer utskottets hemställan i n:o 4 utan att däri göra någon ändring, så kunna herrarne förstå, att ett sammanjämningsförslag knappt kan hinna ordnas till måndagen och följaktligen då svårigen blifva genomfördt. Om däremot olikheterna i besluten komma att endast gälla riksdagsordningen, är det ingen svårighet att kunna komma till rätta med det hela på den tiden. Vill man för resten en förändring, som duger till något, i afseende å de kommunala rösträttsiffrorna, då skulle man icke så mycket fästa sig vid en höjning af maximigränsen, utan gripa in på den punkt, där det bestämmes, att det skall vara en röst för hvarje påbörjad 100-tal till och med 1,000 kronor, och i stället säga, att en röst skall erhållas för hvarje påbörjad 100-tal kronors inkomst eller mer ända upp till 1,500. Detta komme att verka väsent-

*Författnings-
förslag angående
den kommunala röst-
rätten m. m.*

(Forts.)

ligen starkare i afseende å jämviktsläget inom kommunerna. Om kammaren t. ex. skulle anse det klokt att söka återställa det jämviktsläge, som fanns i Kungl. Maj:ts proposition, men som blifvit något ändradt därigenom, att utskottet följt herr Daniel Perssons motion om att en röst skall tillfalla hvarje påbörjad 100-tal kronor i stället för, såsom enligt Kungl. Maj:ts förslag, hvarje fullt 100-tal kronor, så skulle man kunna komma dit eller till något så när samma resultat, om man höjde beloppet 1,000 kronor till 1,500 kronor, så att intill 1,500 kronor hvarje 100-tal kronor gäfvade en röst, och man sedan därtill höjde röstmaximum från 40 till 60. Om jag icke minnes orätt, skulle då jämviktsläget blifva 71 fyrk eller 7,1 röster, medan det enligt Kungl. Maj:ts förslag är 72 och enligt utskottets 62 fyrk. Men jag vill fästa uppmärksamheten på, att samma olägenheter äro förenade äfven med en sådan ändring vidtagen af denna kammare, nämligen att man därigenom försvarar en säker utgång af det blifvande sammanjämningsförsöket och gör det omöjligt att få detta genomfördt inom lämplig och behörig tid. När dessa ändringar icke spela någon stor roll i realiteten, tror jag, att klokheten bjuder, att man stannar vid utskottets förslag. Till dem, som frukta, att den föreslagna reformen skulle kunna ha ödesdigra verkningar i afseende å kommunernas finansiella angelägenheter, vill jag rikta den påminnelsen, att, såvidt jag minnes rätt, vårt land i alla fall skulle få en röstskala som tager större hänsyn till inkomstbeloppet, än hvad fallet är med något annat lands röstskala, möjligen med undantag af Finland, där en dylik förändring står på dagordningen. Inom andra länder, kanske med undantag af Norge, har det icke visat sig några faror af den art, som man här synes frukta för, och då så är, förstår jag icke hvarför vi här skulle behöfva hysa sådan räddhåga, så mycket mer som vi ju ha en säkerhetsventil i bestämmelsen om kvalificerad majoritet vid beslut i vissa finansiella frågor.

Jag tror således, att kammaren utan fruktan bör kunna godkänna utskottets förslag, och detta så mycket hellre, som det icke blir lag med mindre än att de grundlagsändringar, hvilka, såsom jag hoppas, i år blifva antagna till hvilande, år 1909 definitivt godkännas. Om dessa grundlagsändringar då falla, då har förslaget om ändring af kommunalförordningarna också utan vidare fallit. Men skulle det vara så, att grundlagsförändringarna då blifva antagna, är det icke något hinder för att de af herrarne, som frukta denna kommunalreform, kunna, därest de då finnas kvar i kammaren, motionera om ändringar beträffande den kommunala rösträtten i den mån de tro sig kunna framlägga *verkligt talande skäl* för ett dylikt ändringsförslag.

För min del yrkar jag, som sagdt, bifall till utskottets hemställan.

Herr Ericsson: Då jag anser, att det är ytterst betydelsefullt, att denna kammare har full handlingsfrihet och icke har bundit sig, innan den hört medkammarens beslut i den konstitu-

tionella frågan, så ber jag att få förena mig i friherre Gripenstedts yrkande om återremiss, och att därvid hänsyn toges till det af friherre Palmstierna väckta förslaget.

*Författnings-
förslag angående
den kommunala röst-
rätten m. m.*

(Forts.)

Friherre Klingspor: Jag vill endast med anledning af herr Olof Jonssons yttrande säga några ord till belysning däraf. Han sade nämligen det, att om sänkningen uti jämviktsgränsen, som uppstår genom ett antagande af den Tällbergiska motionen i denna sak, skulle utjämnas, hade därtill behöfts, att man höjt röstskalan så, att på landet gränsen, där man fick ha en röst för hvarje påbörjad hundratal, sattes till 1,500 kronor i stället för, såsom nu är föreslaget, till 1,000 kronor, samt vidare, att röstskalan ökades från att vara 40-gradig till att blifva 60-gradig. Nu har jag icke underlåtit att tänka på, att visserligen genom den första höjningen till 1,500 kronor man skulle få fram den där medelsiffran, men då jag anser, att den siffran icke har det ringaste värde, bryr jag mig icke därom. Jag anser, att skulle jag det gjort, skulle jag sagt, att det icke finnes någon orsak till skillnad mellan land och stad i fråga om industri, ty där industri finnes på landet, har den säkerligen i de flesta fall samma kostnadsställning, både hvad utgifter och inkomster och lefnadskostnader beträffar, som industrien i städerna. Sälunda är ingen anledning ur den synpunkten att sätta gränsen å landet till 1,000 kronor och i staden vid 2,000 kronor. Det tror jag är odisputabelt. Men vid närmare eftertanke finner jag, att det skulle vara oklokt från min sida att drifva på detta. Det var en riktig tanke, som låg till grund för min motion, nämligen att man skulle gå ned från början med afseende på inkomsttagarna och gifva dem en röst för hvarje påbörjad 500-tal kronors inkomst. Det var riktigt, men det duger icke att leta fram jämviktsgränsen så, som herr Olof Jonsson gjorde. Det finnes i allmänhet icke industrier på landsbygden, som utjämna förhållandena. Det finnes icke där såsom i städerna många industri- och näringsidkare och fastighetsägare. Det är ett fåtal af dem på landsbygden, utan där är i allmänhet största delen inkomsttagare arbetare. De stiga snart upp till 1,500 kronors inkomst, och då har jag snarare skurit ris åt mig själf än hjälpt mig. Och glädjen att få räkna röster ända till 1,500 kronors inkomst utan reduktion blir nog blandad, och därför atstår jag från den helt och hållet. Det enda, som återstår då, är den lilla fröjden, man kunde ha, att få ett par röster till. Det är nog riktigt, att det verkar mycket litet, men det verkar ändock något. Och om det icke kunde få blifva de hundra rösterna, så kunde det dock få blifva de sextio, såsom friherre Palmstierna yrkade. De blifva nog sedermera nedprutade. Och ingen skall tro, att, om vi besluta oss härför, det kommer att störta hela förslaget, ty alla måste medge, att man kommit så djupt ned och gått så långt ned i botten, man gärna kunnat göra.

Det är en omständighet till, som jag också vill påpeka. Talaren sade, att det är sorjdt för att det skall vara kvalificerad

Författnings-
förslag angä-
ende den kom-
munala röst-
rätten m. m.

(Forts.)

majoritet i vissa fall. Ja, det kan vara ett skydd, men det skyddet är tvifvelaktigt. I många fall kan det vara ett tveeggadt svärd, och hvad fordringarna på två tredjedels majoritet beträffar, så bör man beakta för det första, när den skall användas, och för det andra, *hur* den blir använd. Att trygga sig för mycket vid den, ber jag herrarna att icke göra. Det är ett pappersskydd. Något annat skydd blir det icke.

Herr Berger: Jag hemställer, att Första Kammaren icke måtte lyssna till yrkandet om återremiss af denna punkt, ty skulle punkten återremitteras, skulle sådant kunna verka ogynnsamt på den stora grundlagsfrågans afgörande i Andra Kammaren. Vill man den stora reformen — och Första Kammaren vill förvisso den reformen — då bör enligt min tanke punkten *icke* återremitteras.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i afseende på föreliggande paragraf vore framställda följande yrkanden: 1:o att paragrafen skulle godkännas i enlighet med utskottets förslag; 2:o af friherre *Klingspor*, att utskottets förslag skulle antagas med den ändring, att mom. 1 af föreliggande paragraf erhöles den lydelse, som angifvits i hans vid utlåandet fogade reservation; 3:o af friherre *Palmstierna*, att paragrafen skulle godkännas med den ändring, att det i fjärde stycket förekommande ordet »fyratio» utbyttes mot ordet »sextio»; och 4:o att paragrafen skulle visas åter till utskottet.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner jämlikt dessa yrkanden och förklarade sig finna propositionen på paragrafens godkännande enligt utskottets förslag vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf och sedan till kontraposition därvid antagits återremiss, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som godkänner första särskilda utskottets i utlåtande n:o 4 punkten 1:o framställda förslag till ändrad lydelse af § 11 i förordningen om kommunalstyrelse på landet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, visas paragrafen åter till utskottet.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 78;

Nej — 52.

Öfriga delar af lagförslaget.

Godkändes.

Mom. b.

Utskottets förslag till lag angående ändring i vissa delar af förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862.

§ 24.

Denna paragraf lydde sålunda:

Valet sker med slutna sedlar.

Å valsedel må före namnen utsättas partibeteckning (partinamn eller annan beteckning i ord för viss grupp af valmän eller för viss meningsriktning).

Namnen skola å valsedeln uppföras i en följd, det ena under det andra, och må utgöra högst två utöfver det antal stadsfullmäktige valet afser. Af namnen anses så många, från början räknadt, som motsvara antalet fullmäktige, afse själfva fullmäktigvalet och de öfriga allenast val af efterträdare åt afgangens fullmäktig. Har å valsedeln medelst en linje afskilts ett mindre antal namn, från början räknadt, anses dock allenast de sålunda afskilda främsta namnen afse själfva fullmäktigvalet.

Upptager valsedel namn på någon, som ej är valbar, eller framgår i afseende å något där förekommande namn ej fullt otvetydigt, hvem som därmed åsyftas, anses sådant namn såsom obefintligt. Äro å valsedel upptagna flera namn än ofvan är medgifvet, anses de sista öfvertaliga namnen såsom obefintliga. Valsedel, som lyder å färre namn än det antal fullmäktige valet afser, vare ändock giltig.

Herr Rettig: Jag ber om ursäkt för att jag upptager kammarrens tid ett ögonblick, men jag kan icke låta detta lagförslag passera utan att säga några ord.

I sammanhang med den kungliga propositionen tillät jag mig väcka en motion i den meningen att bestämmelserna om kvalificerad majoritet för åstadkommande af beslut i vissa fall blifva klara och bindande och ej kunna misstydvas och kringgås utan äfven att städernas rätt att upptaga eller ikläda sig garantier för lån blir i städernas eget intresse för hvarje särskildt fall underkastad en noggrann pröfning, äfven om lån ställda på kortare tid än 2 år skola af stad upptagas. Utskottet har varit nog välvilligt att beakta en del af mina förslag. I den gamla kommunalförordningen fanns aldrig något bestämdt angående kommunernas sätt att ingå borgen. Nu har detta infutit, hvarjämte stadgats att kommun, som ingår borgen på längre tid än 2 år, måste söka fastställelse på beslutet. Det är nödvändigt, att kommuners beslut angående utgifter verkligen underkastas en ytterligare pröfning, så att icke ett stadsfullmäktigebeslut utan vidare blir godkändt. Jag har suttit som stadsfullmäktiges ordförande i Gäfle i 21 år, och under dessa år har det varit mången gång, som jag

Författningsförslag angående den kommunala rösträtten m. m.

(Forts.)

*Författnings-
förslag angö-
ende den kom-
munala röst-
rätten m. m.*

(Forts.)

ansett, att stadsfullmäktiges beslut bort prövas mera noggrant, än hvad som skett i synnerhet med afseende å ekonomiska frågor. Det är nämligen så, att en fråga kan uppageras och slutligen få allmänna opinionen för sig, och på så sätt drivas ett företag, förenadt med stora utgifter, igenom hos stadsfullmäktige, som vid ett lugnare bedömande säkerligen aldrig skulle ha lyckats. Man säger, att det är absolut nödvändigt, att samhället träder i spetsen och gör det och det. Och under agitationens flagga är det som månget företag seglat fram, som blifvit till skada för samhället och som det sedan fått dragas med i många och långa år. Jag skulle kunna omtala åtskilliga exempel, men jag vill icke ingå på den saken. Jag har emellertid hemställt om vissa ändringar härvidlag. Nu kan det nämligen, såsom herrarna veta, gå an för ett samhälle att göra huru stora skulder som helst, utan att beslutet härom behöfver få någon sanktion af annan myndighet. Man kan taga upp huru mycket lån som helst på kortare tid än två år. Genom att icke ställa lånet på längre tid än två år behöfver man icke gå till Kungl. Maj:t och begära fastställelse. Det är först vid lån på längre tid, som samhället behöfver göra det. Hur går det emellertid vanligen till? När en budget skall fastställas, blir det i allmänhet så, att drätselkammaren får i uppdrag att med tillfälliga lån söka täcka utgifterna. Och då dessa nått en viss höjd, då går man till Kungl. Maj:t för att få rättighet att upplägga ett obligationslån. Men dessa lån på under två år får man upptaga utan vidare och hur stora som helst, och om Kungl. Maj:t sedermera skulle mot förmodan säga nej, så få lånen uttaxeras på samhällets medlemmar. Jag har tänkt mig att då en budget bestämmes och det blir ett deficit och stadsfullmäktige besluta att täcka det genom tillfälliga lån, så borde fullmäktige vara skyldige att söka få Kungl. Maj:ts befallningshafvandes fastställelse på det beslutet. Kungl. Maj:ts befallningshafvande skulle pröfva, om verkligen dessa stadsfullmäktiges beslut vore för staden nyttiga eller ej. Då det redan nu, med den sammanställning som stadsfullmäktige hafva, mången gång varit af nöden att deras beslut underkastats förnyad pröfning, huru mycket mera skall det sedermera blifva det, då stadsfullmäktige komma att bestå af en del personer, hvilkas lämplighet att sköta en stads ekonomiska angelägenheter torde sättas i fråga. Om stadsfullmäktige komma att bestå af en stor del arbetare, så kan man ej begära att de skola förstå dylika frågor, ej heller hafva tid därtill. Därför hade det varit ett skydd, om en annan myndighet hade pröfvat dessa beslut innan de finge gå i verkställighet. Detta har utskottet icke velat upptaga.

Jag har intet yrkande att göra, men jag har funnit det vara med min skyldighet förenligt att till protokollet anföra, att när vi gå in på en sådan demokratisering af stadsfullmäktige, så är det af största vikt att tillse att göra så liten skada därmed som möjligt, och därför har jag ansett, att stadsfullmäktiges beslut borde undergå en mera allsidig pröfning än hvad nu är förhållandet. Och det är detta, som jag velat i protokollet anteckna.

Efter härmed slutad öfverläggning godkändes förevarande paragraf.

Öfriga delar af lagförslaget.

Godkändes.

Mom. c—f.

De af utskottet i dessa moment framställda lagförslag godkändes.

Utskottets hemställanden i punkterna 1 och 2.

Herr Blomberg: Med anledning af kammarens beslut med afseende å tillfälliga utskottets utlåtande n:o 3 hemställer jag, att kammaren ville med afseende å punkten 1 i detta betänkande bifalla herr Olof Jonssons m. fl. reservation och följaktligen besluta, att Riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande propositioner n:is 29, 30, 69 och 70 icke kunna oförändrade bifallas, måtte, under den förutsättning att ändring af rikets grundlag i öfverensstämmelse med deras vid punkten 1:o) af utskottets hemställen i utlåtandet n:o 3 gjorda yrkande varder af Riksdagen i grundlagsenlig ordning beslutad och af Konungen gillad, antaga de af utskottet under punkterna a)—f) framlagda förslag. Därjämte hemställer jag, att kammaren måtte bifalla utskottets förslag under punkten 2.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, hvarefter, på gjorda propositioner, kammaren beslöt att, beträffande punkten 1, bifalla den af herr Olof Jonsson m. fl. vid punkten afgifna reservation, och vidkommande punkten 2, bifalla utskottets hemställen i hvad den ej kunde anses besvarad genom kammarens beslut vid behandlingen af punkten 1.

Anmäldes och bordlades bankoutskottets memorial n:o 13, angående ändringar i bankoreglementet.

Justerades ett protokollsutdrag för gårdagen och innevarande dag ytterligare ett samt protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att bankoutskottets memorial n:o 13 skulle sättas främst på föredragningslistan till morgondagens sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 9,05 e. m.

In fidem
A. v. *Krusenstjerna.*